

Getuigenis

Etienne DHANIS s.j. (1905-1977)

Over het meer dan gevulde leven van pater Etienne Dhanis s.j. en vooral over diens belangrijke rol in de totstandkoming van universitair onderwijs in Antwerpen, berichtte erector Jean Van Houtte hierboven uitvoerig. In wat volgt wil ik voornamelijk Etienne Dhanis' karakter belichten, in het licht waarvan onder meer ook zijn gedrevenheid om het universitair onderwijs in Vlaanderen te democratiseren, moet worden gezien.

Plichtsbewust, verantwoordelijk en maatschappelijk bewogen

Als rector van het Sint-Jozefscollege hield hij in 1944 de feestrede op de viering van het lustrumfeest 1939-1944 van de KSA (Katholieke Studentenactie) in het Xaveriuscollege te Antwerpen. De stichting van deze collegegroep stond op zijn naam. Hier treffen we Dhanis aan in een context die we van hem niet gewoon zijn: zijn rede staat volgens de 'feestwijzer' geplaatst in een programma waarin het orkest als ouverture de Yorkscher Marsch van Ludwig van Beethoven speelt, 'Knapen' (12-14-jarigen) musiceren en 'Hernieuwers' (de 16-plussers) dansen.

Een ander – meer dramatisch – gebeuren in het leven van Dhanis speelde zich enkele jaren vroeger af. In 1940 werd hem door zijn oversten gevraagd met acht jonge jezuïeten die in 1941 hun militaire dienst moesten vervullen, via West-Frankrijk de haven van Duinkerke te bereiken (waar nog enkele Engelse schepen lagen) en het kanaal over te steken. Ze zouden dan hun militaire dienst in Engeland doen, waar de Belgische regering trouwens als oorlogskabinet verbleef. Vijf of zes dagen na het uitbreken van de oorlog vertrok Dhanis met zijn acht rekruten per fiets richting Duinkerke. Op hun tocht probeerde het gezelschap wat eten te kopen bij de boeren en vooral onderdak te vinden voor de nacht.

In Duinkerke wachtte hen een grote ontgoocheling: de rest van de Engelse vloot was reeds vertrokken. Zij sukkelden nog anderhalve dag verder. Maar enkele kilometers voor Amiens werden ze tegengehouden door Duitse legereenheden. Deze waren via Midden-Frankrijk doorgestoten tot aan de Franse Westkust. Daarmee eindigde het avontuur van Etienne Dhanis met zijn acht confraters. De Duitse officieren waren beleefd maar kordaat: "Zurück, met de fiets rechtsomkeer, terug naar België, naar de heimat."

Reeds tijdens de periode van zijn provinciaalaat was Dhanis begaan met de democratisering van het universitair onderwijs. Een van zijn zeldzame bijdragen in een tijdschrift betreft precies dat onderwerp: 'De maatschappelijke functie van een universiteit' (zie bronnenlijst). Na zijn provinciaalaat kreeg hij de opdracht de mogelijkheden daartoe te onderzoeken, eerst in Limburg en daarna in Antwerpen, waar hij in 1960 rector werd van de Sint-Ignatius-Handelshogeschool. Onder zijn impuls werden al in 1959 aan de toenmalige Handelshogeschool drie nieuwe faculteiten opgericht: Wijsbegeerte en Letteren, Rechten, en Politieke en Sociale Wetenschappen. Door de wet op de universitaire expansie van 1965 werden deze faculteiten officieel erkend. Ze kregen de naam Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen (UFSIA). Ze werden in 2003 samengevoegd met de andere twee Antwerpse universitaire instellingen, het

Rijksuniversitair Centrum Antwerpen (RUCA) en de Universitaire Instelling Antwerpen (UIA) tot de ene Universiteit Antwerpen (UA).

Intense toewijding, onvoorstelbare werkkraft en grenzeloze genegenheid

Als rector van de Handelshogeschool en later van de Universitaire Faculteiten was Dhanis niet alleen een leider, maar voelde hij zich ook verantwoordelijk voor het wel en wee van alle leden van zijn gemeenschap en van de universitaire gemeenschap. Iedereen kon op hem een beroep doen, op alle uren van de dag en de nacht, op alle dagen van het jaar, voor alle grote en kleine problemen: steeds stond hij klaar om met zijn overtuiging en toewijding zich geheel in te zetten voor de oplossing van de problemen die hem werden toevertrouwd. Wanneer we zijn leven overschouwen, lijken zijn inspanningen haast het menselijk-mogelijke te overtreffen, vooral als we bedenken dat hij die inzet ondanks een afnemende gezondheid tot het einde toe heeft volgehouden. Hij heeft intens geleefd, intens gewerkt en geen uur van zijn leven verloren laten gaan. Deze intensiteit in het verwerken van zijn ideaal heeft hem nochtans niet ontwricht of eenzijdig gemaakt.

Al heeft hij gestreden met een ongehoorde vastberadenheid, toch kunnen weinigen zich beroepen op zoveel vrienden, en dat zowel bij hen die zijn religieuze overtuiging deelden als bij hen die deze niet deelden maar respecteerden. Zonder onderscheid gaf hij zijn genegenheid aan allen die met hem in aanraking kwamen en vond hij ook bij hen begrip en vriendschap. In die vriendschapsverhoudingen bestond dan ook niet het minste onderscheid: hij was vertrouwd met hooggeplaatsten van het land en evenzeer verbonden met de meest behoeftigen. Allen die op hem een beroep deden, vonden hetzelfde begrip, een gelijkaardige hulp en een even grote interesse voor de zaak die ze hem voorlegden. Voor P. Dhanis bestonden dan ook geen kleine of onbelangrijke problemen, omdat hij zich ten volle realiseerde dat in de ogen van de betrokkene een zaak een levenskwestie kan zijn of iets waaraan hij ontzettend veel belang hecht.

Wanneer hij zo opging in de belangen van anderen, kon hij de mensen een hart onder de riem steken, zoals het slechts aan weinigen gegeven is. Hij kon de mensen optillen en hen doen geloven in zichzelf en ze aanzetten tot een volledige inzet voor de grote taak die hij voor iedere mens ontwaarde.

Daarom ook, omdat hij de mens zo hoogachtte, is hij erin geslaagd op administratief en academisch vlak dingen te verwezenlijken die voorgoed met zijn naam verbonden blijven. Met zijn eerbied voor de mensen en hun overtuiging slaagde hij erin, samen met zijn vrienden, in Antwerpen een verstandhouding tot stand te brengen, gegrondvest op wederzijds begrip van standpunten en doelstellingen. In de realisatie van de universitaire instellingen, onderhandelde hij niet alleen in termen van opportuniteit, maar ook met een diep respect voor de overtuiging van anderen en liet hij initiatieven varen die hem persoonlijk nochtans na aan het hart lagen.

Hij is de moeilijkheden nooit uit de weg gegaan en heeft ook niet gearzeld om berekende risico's te lopen en beslissingen te treffen waarvoor hij de volle verantwoordelijkheid opnam.

Hij is overleden op 23 mei 1977 in het Sint-Vincentiusziekenhuis in Antwerpen, waar hij enkele dagen tevoren met een niercrisis was opgenomen.

Zijn aandenken zal blijven, maar niet alleen wegens de instellingen die hem werden toevertrouwd of die hijzelf tot stand bracht: ieder die hem gekend heeft, kan getuigen dat hij voor hem niet alleen een bekende was, maar ook een vriend. Met de bouw van de Aula Rector Dhanis heeft de

universitaire gemeenschap een monument voor hem opgericht en op het ereperk van het Schoonselhof blijft zijn gedachtenis bewaard.

em. prof. dr. Guido de Baere, FLW, UAntwerpen

15 januari 2025

Bronnenlijst

Over E. Dhanis:

‘In memoriam pater Etienne Dhanis (1905-1977)’, in: *Jezuïeten*, 35 (1977), p. 109-113.

A. Dockx, ‘Dhanis, Etienne, rector van de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen’, in: *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 9 (1981), k. 193-194.

Van E. Dhanis:

E. Dhanis, ‘De maatschappelijke functie van een universiteit’, in: *Streven*, 25 (1971-1972), p. 246-254.’